

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[CURRENT ISSUES IN COGNITIVE LINGUISTICS]**

УДК 811.161.1'37

Стаття надійшла до редакції [Article received] – 10. 08.2022 р.

Фінансування [Financing] – самофінансування [self-financing]

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism] – 14.08.2022 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text] – 98.2 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2022.42.07>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ МЕЖІ КАТЕГОРІЇ ESPACE COSMIQUE

Лада Вікторівна Клименко (м. Київ, Україна)

ledak@i.ua

кандидат філологічних наук, доцент кафедри романської філології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(Міністерство освіти і науки України)

01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Соломія Олегівна Юзва (м. Київ, Україна)

yuzva.solomiya@gmail.com

студентка кафедри романської філології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(Міністерство освіти і науки України)

01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

У статті досліджено особливості семантики категорії espace cosmique. Здійснено аналіз її національної специфіки, проаналізовано етапи історичної еволюції і сучасний статус. Гімни Середньовіччя, які беруть коріння з фольклору та народного епосу, виявилися плідним матеріалом для вивчення лінгвокультурної і світоглядної репрезентації категорії espace cosmique крізь призму тодішніх картин світу. Зроблено висновок про історичний зсув семантики досліджуваної категорії і проаналізовано її особливості. Зроблено особливий теоретичний наголос на реконцептуалізації та рефігурації категорії espace cosmique у сучасній картині світу. Висвітлено різницю між номінативними полями концептів ESPACE і COSMOS, з'ясовано і описано

(Current issues in cognitive linguistics [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Modern Conceptual Framework of the Cosmic Space Category (in Ukrainian)

[Konceptualni mezhi kategoriyi espace cosmique]

© Клименко Л. В. [Klimentko L. V.], ledak@i.ua, Юзва С. О. [Yuzva S. O.], yuzva.solomiya@gmail.com

особливості номінативних полів обидвох концептів, встановлено їхні «історичні шари».

Ключові слова: *категорія espace cosmique, концепт ESPACE, концепт COSMOS, концептуальна картина світу, номінативне поле концепту, семантичний зсув, концептуальні межі, реконцептуалізація.*

MODERN CONCEPTUAL FRAMEWORK OF THE COSMIC SPACE CATEGORY

Lada V. Klymenko (Kyiv, Ukraine)

ledak@i.ua

Ph.D. (Philology), Associate Professor of the Romance Philology Department
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

Solomiya O. Yuzva (Kyiv, Ukraine)

yuzva.solomiya@gmail.com

Student of the Romance Philology Department
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article is devoted to the cosmic space category and its semantic meaning peculiarities. The interpretation of culture as a horizon of universal, that is, cosmic values, for all hours, was tied to the Cosmos. The national and cultural specificity of the cosmic space category was analyzed and its general characteristics were outlined. Also, the stages of the historical evolution of the studied category were profoundly focused. Given the results of the analysis the paper outlines the historical semantic shift and semantic expansion of this category. The vocabulary representing the concept was also structured. Medieval hymns that take their roots in folklore and folk epos turned out to be fruitful material for studying both linguocultural and worldview representations of the cosmic space category through the prism of the world's perception of that particular time. Cosmological works of different time periods and modern scientific articles were used as reference corpus material for this particular research. The problems of reconceptualization and refiguration of the category of space were researched in the modern national worldview. Also, the difference between the

(Актуальні питання когнітивної лінгвістики [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Концептуальні межі категорії *espace cosmique* (Українською)

[Konceptualni mezhi kategoriyi espace cosmique]

© Клименко Л. В. [Klymenko L. V.], ledak@i.ua, Юзва С. О. [Yuzva S. O.], yuzva.solomiya@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

nominative fields and their lexical realization of both concepts ESPACE and COSMOS were described, and the "historical layers" and their change of these two concepts were determined. The semantic field of the cosmic space category has significantly expanded and is characterized by the presence of multiple plans. It has a lot of different new meanings, including the reinterpretation of the cosmic space category in terms that can be attributed to the semantic fields of economic space, safety space, resource space.

Keywords: *cosmic space category, concept ESPACE, concept COSMOS, conceptual image of the world, the nominative field of the concept, semantic change, conceptual framework, reconceptualization.*

Постановка проблеми. Всесвіт і те, що з ним пов'язано, відноситься до реалій, які завжди хвилювали людину, визначаючи смислове поле її світовідчуття, змушуючи глибоко переживати досвід долучення до безмежного. Трактування культури як горизонту універсальних, тобто космічних цінностей, за всіх часів була пов'язана з Космосом. Якщо в недавньому минулому проблематика навколо пошуку сутності людини артикулювала її «пріоритетність» щодо інших живих істот, то нині акценти помітно змінилися. Майже вирвана науково-технічним прогресом із біосфери, людина намагається «самовизначитися в постлюдському майбутньому» [3], а в ньому вже не тільки Земля, а й Космос мисляться сировинними додатками.

Тому звернення саме до витоків розуміння людиною сутності категорії космосу, космічного простору та його природи, а також визначення концептуальних меж сучасного потрактування цих категорій, вбачається доволі своєчасним, що й зумовлює **актуальність** дослідження.

Вступ. Одним із фундаментальних питань лінгвістики є те, як концептуалізувати простори. Потрактування поняття простору, зокрема космічного простору, змінювалося впродовж людської історії, та є тісно переплетеним з історичним часом. Людське уявлення про простір походить від долінгвістичного досвіду. Філософ Мішель Фуко називає нашу еру епохою космосу, епохою, коли світ виглядає не як єдно життя, яке розвивається, а радше як мережа з переплетених елементів [4].

Матеріалом статті є космографічні гімни та видання епохи Середньовіччя, лексикографічні джерела, сучасні наукові статті, присвячені космічній тематиці, а також публіцистичні тексти французькою мовою, розміщені в сучасних інтернет-виданнях.

(Current issues in cognitive linguistics [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Modern Conceptual Framework of the Cosmic Space Category (in Ukrainian)

[Konceptualni mezhi kategoriyi espace cosmique]

© Клименко Л. В. [Klimenko L. V.], ledak@i.ua, Юзва С. О. [Yuzva S. O.], yuzva.solomiya@gmail.com

Мета розвідки: окреслити історичні та сучасні концептуальні межі категорії *espace cosmique*, проаналізувати процес реконцептуалізації та рефігурації поняття «космічний простір». Завдяки лінгвістичному аналізу номінативного поля концепту прослідкувати його лексичну реалізацію, виявити смисли, властиві вербалізаторам концептів *ESPACE* і *COSMOS*.

Реалізація мети дослідження передбачає використання комплексної **методики:** вибірки мовного матеріалу, семного аналізу (аналізу значення мовних одиниць), спостереження за історичним і сучасним функціонуванням вербалізаторів категорії *espace cosmique*, методу когнітивного моделювання з метою окреслення концептуальних меж досліджуваних концептів.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уперше розкриваються закономірності викарбовування сучасного семантичного значення категорії *espace cosmique* й його історичного зсуву. Висвітлюється різниця між концептами *ESPACE* і *COSMOS*, а також досліджується проблема реконцептуалізації та рефігурації категорії *espace cosmique*.

Основний зміст. Перші спроби моделювання просторів належать до часів Середньовіччя, коли останні розумілися крізь призму релігійної ієрархії і протиставлялись один одному. Простір Середньовіччя був простором локалізації, де Земля сприймалась як нерухомий центр універсуму, а земний простір, відповідно, поділявся на свої субкатегорії [2].

Гімни Середньовіччя беруть коріння з фольклору й народного епосу та є яскравою лінгвокультурною репрезантацією тодішньої картини світу, як етнічної та політичної, так і світоглядної. Жанру середньовічних гімнів притаманні такі субжанри, як-от 1/ звернення до вірян, де перераховались атрибути Бога; 2/ аретологія (наприклад, представлення створення світу); і 3/ молитва. Важливо, що для середньовічного неписьменного суспільства, літургія була чи не єдиним джерелом інформації, звідки і важливість впливу гімнів на світоглядну картину тогочасного суспільства.

Аналіз середньовічних гімнів дає змогу підійти до категорії *espace cosmique* з трьох точок зору: 1/ космос як нематематизований образ, неточний, вимірний частинами божественного тіла; 2/ особливий образ обмеженого простору, де ховається той, хто створив увесь простір (*umbraculum*, «*tente de feuillage, abr*», *praesepere*, «*crèche*», (*angusta*) *viscera*, «*ventre (étroit, resserré)* », *pectora*, «*poitrine* »); та 3/ образ упорядкованого, математичного та гармонійного

(Актуальні питання когнітивної лінгвістики [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Концептуальні межі категорії *espace cosmique* (Українською)

[Konceptualni mezhi kategoriyi espace cosmique]

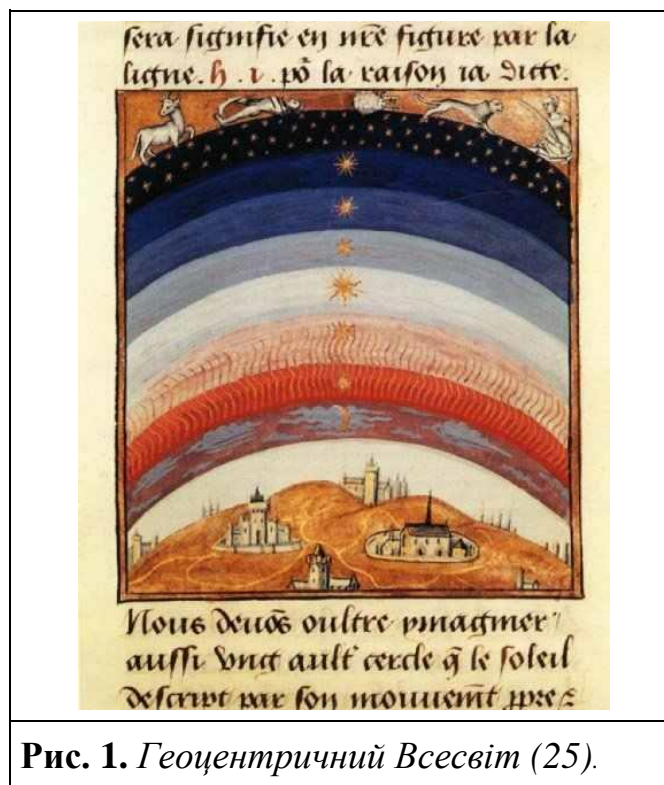
© Клименко Л. В. [Klimentko L. V.], ledak@i.ua, Юзва С. О. [Yuzva S. O.], yuzva.solomiya@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Всесвіту – архітектурного, сферичного, геометричного, технічного [10, р. 235]. Зображення на рис. 1 демонструє геоцентричний Всесвіт, запозичений із манускрипту XV століття, так званий переріз зображення аристотелівських небесних сфер, який чітко представляє елементи космології того часу. Над зображенням Землі в центрі малюнок бачимо декількоcosферну одиницю, ще вище зображено орбіти Місяця, Сонця, Меркурія та Венери, за ними йдуть інші планети. За цими сферами видніються нерухомі зірки/зоряний небосхил і, зрештою, Primum Mobile, розділений на кристалічне небо, перший рушій та Емпірей.

У латинських гімнах архітектура космосу є плодом філософської та наукової прози Античності та Середньовіччя. На позначення космосу найчастіше вживаються такі одиниці як *tota machina*, *trina machina*, *terrae machina* *atque polorum*, та *trina machina terra*. Зазвичай, ці одиниці уособлюють трикомпонентну модель (небо, земля і те, що під небом) (див. рис. 2), або двокомпонентну (земля і небо) [10, р. 237]. Іноді одиниця *fabrica* вживається паралельно із *machina*, що, власне, поглиблює таємницю виразу *machina mundi*

(Current issues in cognitive linguistics [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Modern Conceptual Framework of the *Cosmic Space Category* (in Ukrainian)

[Konceptualni mezhi kategoriyi espace cosmique]

© Клименко Л. В. [Klimenko L. V.], ledak@i.ua, Юзва С. О. [Yuzva S. O.], yuzva.solomiya@gmail.com

[10, p. 255]. Також доволі поширеною є одиниця *imago mundi* (напр. так названі численні праці та книга про космографію теолога П'єра д'Айлі).

Простір мікро- та макрокосмосів Середньовіччя являв собою ієрархічно, вертикально орієнтовану проекцію трансцендентального теоцентризму [4]. Математизація Всесвіту відбувається лише після XII ст., до цього одиниця *machina mundi* була прообразом того, що згодом стане складним образом космічної машини [10, p. 233].

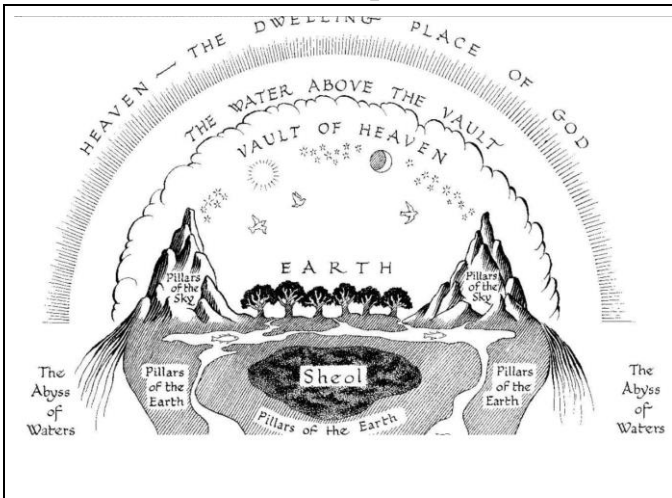

Рис. 2. Трикомпонентна модель простору Середньовіччя (26)

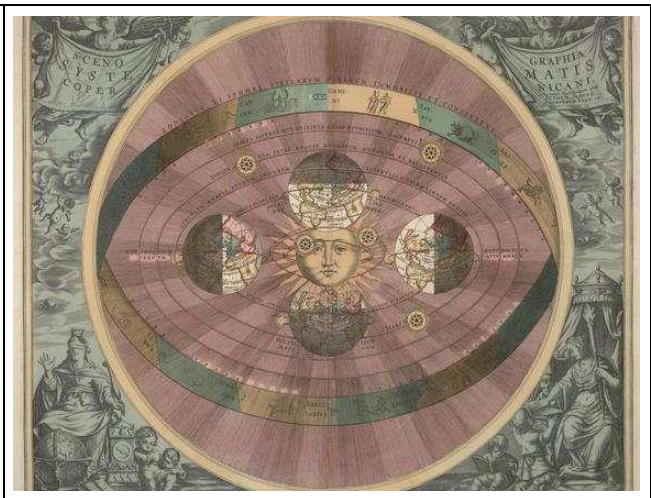

Рис. 3. Геліоцентрична система Коперника (27)

В епоху Відродження, із затвердженням геліоцентричної системи Коперника, не лише відбулась часткова десакралізація простору, а й в історію ввелось поняття “нескінченний простір”, тобто простір, який нескінченно відкритий та рухомий (рис. 3). З назв тогочасних космологічних видань, найчастіше на позначення космічного простору та всесвіту використовувались такі одиниці як *fabrica mundi*, *imago mundi*, *mappe mundi*, *sphaera*. Номінація *fabrica* стає більш вживаною, ніж у Середньовіччі, хоча одиниця *machina mundi* теж зустрічається задля акцентування “механічної”, “технічної” будови Всесвіту. Номінація *fabrica* поширилась після того, як італійський картограф Герард Меркатор видав *Atlas sive Cosmographicæ meditationes de fabrica mundi et fabricati figura* (1595), де автор на позначення космосу вживає одиницю *totius mundi fabrica*. Пізніше концепція *fabrica mundi* застосовувалася французькими істориками та філософами на позначення “звільнення людини” від природних та трансцендентних сил, що було властиве попередній епосі, та резонує із *homo*

(Актуальні питання когнітивної лінгвістики [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Концептуальні межі категорії *espace cosmique* (Українською)

[Konceptualni mezhi kategoriyi espace cosmique]

© Клименко Л. В. [Klimentko L. V.], ledak@i.ua, Юзва С. О. [Yuzva S. O.], yuzva.solomiya@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

faber fortunae suae («людина як майстер і творець власної долі»), як от у *Cosmopoea divina seu fabrica mundi explicata* написаній Луї де Бофором. Приклад вживання номінації *sphaera* – Оронцій Фінеус *De mundi sphaera, sive Cosmographia* (Paris 1542), *De sphaera mundi* написана Йоганнесом де Сакробоско. Оронцій Фінеус також видав *La theorique des cielz* (Paris, 1528), де на позначення універсуму автор вживає метафору “небес”, що дає відсилку до Середньовічного сприйняття космічного простору як декількакомпонентної структури.

З поширенням поняття “нескінченного простору” від XVII століття простір розширення, тобто той, що рухається, змінюється на простір локалізації [4]. Ми живемо в епоху, коли модель простору пропонується у формі відносин розташування. Простір можна сприймати як середовище, в якому відбувається трансформація суспільства, і саме в цих трансформаціях можна помітити загальну закономірність, результат якої називають «рефігурацією» [11]. Вплив глобальних світових процесів, таких як медіатизація, поліконтекстуалізація і транслокація поширився за межі земного середовища. Це спричинило реконцептуалізацію категорії *espace cosmique*, і тепер простір, який сприймався як однорідний на ранній стадії соціалізації ..., стає все більше замкненим» [2]. Гетерогенність і, отже, складна і багатогранна конституція та синтез просторів включається до рефігурації категорії у цілому. Поняття рефігурації є радше абстрактним, здатним зрозуміти «просторові відносини якого порядку та в різних масштабах, а разом із тим увічнюючи деякі рудиментарні просторові категорії, такі як місцевість або місце» [7, р. 6]. Девід Гарві писав: «Простір сам по собі не є ні абсолютним, ні відносним, ні реляційним, але він може стати одним або всіма одночасно залежно від обставин» [6, р. 125]. Загалом, різні наукові розвідки наголошують на різних способах інтерпретації простору і, отже, є підтвердженням ідеї рефігурації категорії. Ця ідея підкреслює її гетерогенну конституцію через множинний синтез, одночасно зображуючи нові можливості впливу на простори, зміни відносин між просторами та збільшення зв'язку між просторами. Простір як середовище, розташоване поза межами атмосфери Землі, в якому розвиваються небесні тіла розглядається як абсолютний. Простір отримує незалежну структуру існування (субстанцію) поза цими «фізичними об'єктами» і «зазвичай представлений попередньо існуючою,

(Current issues in cognitive linguistics [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Modern Conceptual Framework of the *Cosmic Space Category* (in Ukrainian)

[Konceptualni mezhi kategoriyi espace cosmique]

© Клименко Л. В. [Klimenko L. V.], ledak@i.ua, Юзва С. О. [Yuzva S. O.], yuzva.solomiya@gmail.com

нерухомою та незмінною сіткою, яка піддається стандартизованому вимірюванню та відкрита для обчислень» [5, р. 142].

Тож очевидним є той факт, що за сучасної доби відбулось переосмислення категорії простору як абсолютного, що знаходить підтвердження у мовній об'єктивації. Абсолютний простір зображує зовнішнє обмеження досліджуваного об'єкта (контейнера), в який можуть бути вставлені певні об'єкти з фізично-матеріального світу (наприклад, люди та речі) [9]. Через свою незалежну онтологічну структуру абсолютний простір розуміється як вищий комплекс об'єктів, але не містить і не пояснює моделі взаємозв'язків між цими об'єктами (у просторі) [1]. Оскільки простір можна відокремити від цих об'єктів, можна уявити ідею «порожнього контейнера». Ця концепція категорії містить фіксований кадастр евклідової геометрії та найбільше відповідає сучасному розумінню повсякденних просторів [8]. Концепція абсолютного простору широко використовується як у повсякденному розумінні, так і в абстрактній візуалізації просторів у чисто математичних або ідеалізованих економічних моделях загалом, як відправна точка для дослідження зокрема. Але простір, у якому ми живемо є неоднорідним, ми не існуємо в порожнечі, в наповненому контейнері [4]. Натомість, ми живемо у системі відносин, які взаємопов'язані, але не переплітаються і не накладаються один на одного. Тобто, говорячи про простір в сучасному розумінні космосу ми говоримо про відносний простір як міру абсолютних просторів.

Варто зазначити, що реконфігурація поняття космосу відбулась зокрема через ідею про потенціал космосу як життєвого простору та як джерела стратегічних ресурсів. У нашу епоху концепт космосу набуває нових смислів: економічного, політичного, безпекового тощо. Сучасна категорія простір загалом зазнала значного переосмислення, а категорія *espace cosmique* все більше поглиблюється та розширюється. У словнику синонімів Larousse наведено такий синонімічний ряд до *espace*: *ciel, éther, cosmos, étendue, surface, place, trajet, distance*. Аналізовані матеріали демонструють, що ці синоніми є взаємозамінними з *espace cosmique*.

Структура периферії лексико-семантичного поля категорії *espace cosmique* вибудовується на трьох рівнях. Семантичне ядро концепту становить лексема *espace* та спектр замінюючих її номінацій таких як *place, ciel, milieu*, де найбільш частотним є використання терміну *espace* та його спільнокореневе *spatial*, а

(Актуальні питання когнітивної лінгвістики [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Концептуальні межі категорії *espace cosmique* (Українською)

[Konceptualni mezhi kategoriyi espace cosmique]

© Клименко Л. В. [Klimenko L. V.], ledak@i.ua, Юзва С. О. [Yuzva S. O.], yuzva.solomiya@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

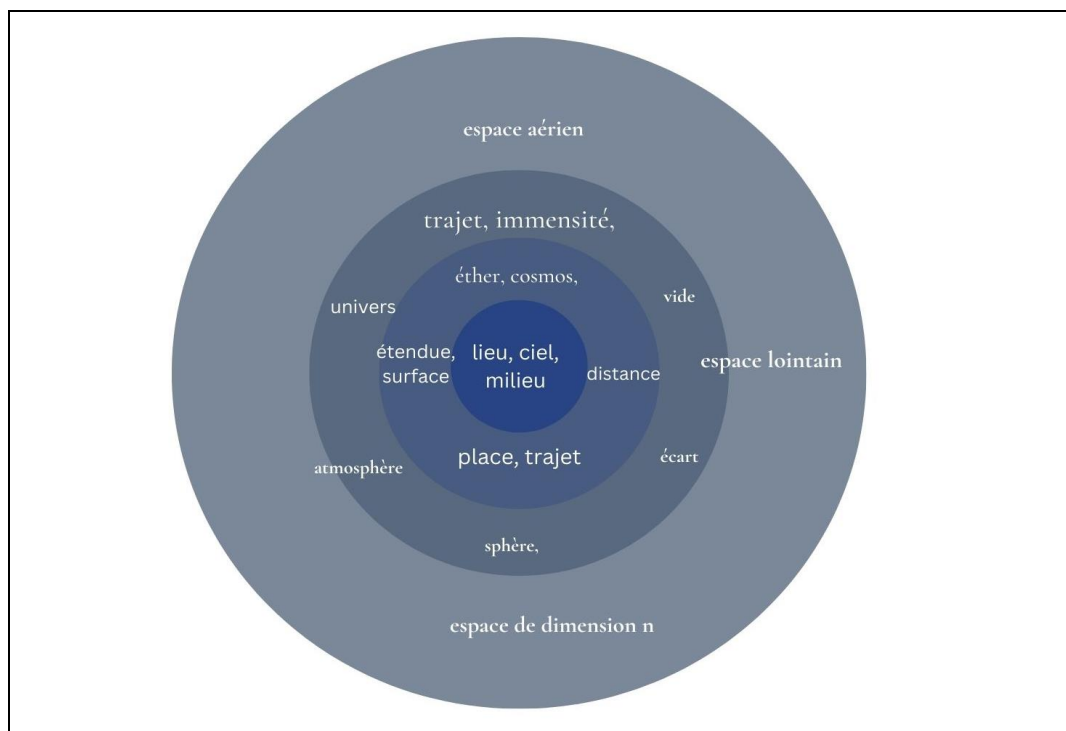
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

також його синонімів *cosmos*, *cible* та *surface*: *le télescope spatial* (16), *la mission spatiale d'exploration* (15), *la prochaine mission spatiale* (13), *les sondes spatiales* (13), *La Chine est aussi présente dans la nouvelle course spatiale* (16); *Donc, d'avoir des gens qui vivront soit en orbite autour de la Lune, soit à la surface* (17); *Le visage de la cible* était autrefois utilisé par les astronomes qui pensaient que ces lumières dans le ciel étaient liées à la naissance de nouvelles étoiles (14).

Натомість випадки вживання *cosmos* не такі часті, як *espace* (напр. «*Ça a l'air beaucoup dit comme ça, mais à l'échelle cosmologique* (16) », навіть у таких виданнях як робочі документи NASA. Це пояснюється тим, що *espace* позначає міжзоряний простір, тобто той, що розділяє небесні тіла і, що важливо, до якого можна дістатися, перетинаючи значну відстань від кожного з цих об'єктів. Натомість, *cosmos* відноситься до цього простору, але і включає вищезгадані небесні тіла. Оскільки більшість космологічних досліджень відбуваються у просторі між небесними тілами, можемо зробити висновок, чому номінативне поле концепту *ESPACE* більш поширена, ніж концепту *COSMOS*.

Узагальнюючи, сучасні концептуальні межі категорії *espace cosmique* можна представити у вигляді моделі (див. рис. 4)

(Current issues in cognitive linguistics [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Modern Conceptual Framework of the *Cosmic Space Category* (in Ukrainian)

[Konceptualni mezhi kategoriyi *espace cosmique*]

© Клименко Л. В. [Klimenko L. V.], ledak@i.ua, Юзва С. О. [Yuzva S. O.], yuzva.solomiya@gmail.com

Рис. 4. Сучасні концептуальні межі категорії *espace cosmique*

Одиниці *cosmos*, *surface* становлять найближчу периферію концепту, разом із *étendue* (une cosmos liquide ponctué de ses propres étoiles; une étendue qui, au plus profond de sa nuit, recouvre un nombre spectaculaire de corps, infimes. Nous allons chercher et découvrir dans “ l'intra-terrestre “ ce que l'on rêve de plus extraterrestre), trajet (Mission Artémis 1: comment suivre le trajet vers la Lune de la fusée SLS ?), immensité (L'immensité céleste à l'oeil Nu), univers (La Nasa a dévoilé lundi l'image infrarouge la plus profonde de l'Univers jamais prise), atmosphère (une sonde d'entrée atmosphérique (13), sphère (Aux origines de la pensée scientifique, c'est le modèle de la sphère qui s'impose comme forme de la Terre et de l'univers/ L'Univers serait donc une sphère, ou plutôt une hypersphère : non pas une surface en 2D recourbée dans un espace en 3D, mais une surface en 3D recourbée dans un espace en 4D), écart (les couleurs bleues indiquent un écart froid et les rouges un écart chaud), vide (un astronaute "flotte" dans le vide de l'espace).

Як відомо, до самої периферії концепту вводять одиниці, які не зберігаються у лексикографічних, енциклопедичних і наукових джерелах, а функціонують на рівні мовлення, вони визначаються людиною самостійно, проходять етапи реалізації у мові (зародження, вербалізація, соціалізація). Так, при пошуку лексикографічних даних у Larousse пропонуються наступні одиниці:

espace aérien – Lors d'une conférence de presse tenue, mercredi, dans la capitale, Berlin, le porte-parole du ministère allemand de la Défense, Christian Thils, a déclaré que son pays avait proposé à la Pologne de l'aider à surveiller son espace aérien.

espace de dimension n – L'espace vectoriel E étant de dimension n (non nulle), il existe une partie de E ayant n éléments qui détermine une base de E, c'est-à-dire à la fois libre et génératrice.

espace lointain - Exploration de l'espace lointain.

Ці периферійні вербалізатори віддзеркалюють процес реконцептуалізації та рефігурації категорії *espace cosmique*. Аналізовані джерела з галузі космонавтики тяжіють до використання одиниць *espace aérien* та *espace lointain*, що зумовлено семантичним зсувом, якого зазнала категорія *espace cosmique*.

(Актуальні питання когнітивної лінгвістики [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Концептуальні межі категорії *espace cosmique* (Українською)

[Konceptualni mezhi kategoriyi espace cosmique]

© Клименко Л. В. [Klimenko L. V.], ledak@i.ua, Юзва С. О. [Yuzva S. O.], yuzva.solomiya@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Наявність такого зсуву підтверджує розвиток синонімічного та периферійного ряду категорії.

Висновки дослідження: аналіз текстового матеріалу дав підстави стверджувати про неоднорідну, складну і багатогранну конституцію категорії *espace cosmique* як у синхронному, так і діяхронному зрізах. Концепти COSMOS і ESPACE змінювалися із плином історії та відображали особливості людської свідомості у певний період часу. Можемо стверджувати, що з часом словотвірні потенції вербалізаторів концепту розширюються, спостерігаються зміни у його семантиці. Історична послідовність семантичної зміни концептуальних меж категорії космічного простору наступна:

простір локалізації, ієрархічний, вертикально орієнтований ->

простір розширення, нескінченно відкритий та рухомий ->

відносний простір як сукупність абсолютних.

Сучасне семантичне поле категорії *espace cosmique* значно розширилось і характеризується наявністю множинних планів змісту внаслідок реконцептуалізації і рефігурації самої категорії. Воно набуло різних смислів, включаючи переосмислення категорії *espace cosmique* у термінах, що можна віднести до семантичних полів економічний простір, безпековий простір, ресурсний простір тощо. Дослідження концептуальних меж кожного з них можна розглядати як **перспективи подальших наукових розвідок.**

References:

1. A. T. Kearney & Foreign Policy (Eds.). *Globalization index* (Washington DC: Carnegie, 2002).
2. Agnew, J. «Representing space: Space, scale and culture in social science.» *Place / culture / representation*, J. Duncan and D. Ley (Eds.) (London: Routledge, 1993): 251-271.
3. Cavallaro, Dani. *Cyberpunk and Cyberculture: Science Fiction and the Work of William* (2000).
4. Gibson (London: Athlone Press).
5. Foucault, Michel. «Des Espaces Autres.» *Empan* 54, no. 2 (2004): 12, <https://doi.org/10.3917/empa.054.0012>.
6. Garretsen, Harry & Martin, Ron. «Rethinking (new) economic geography models: Taking geography and history more seriously.» *Spatial Economic Analysis*, 5 (2) (2010): 127-160.
7. Harvey, David. *Spaces of global capitalism: Towards a theory of uneven geographical development* (London: Verso, 2006).
8. Knoblauch, Hubert & Löw, Martina. «On the spatial refiguration of the social world.» *Sociologica* 11(2), (2017): 1-27, <https://www.rivisteweb.it/doi/10.2383/88197> [Accessed: July 30, 2021].
9. Lestringant, Frank. *Atelier Du Cosmographe Ou L'Image Du Monde a La Renaissance (L')*

(Current issues in cognitive linguistics [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Modern Conceptual Framework of the Cosmic Space Category (in Ukrainian)

[Konceptualni mezhi kategoriyi espace cosmique]

© Клименко Л. В. [Klimenko L. V.], ledak@i.ua, Юзва С. О. [Yuzva S. O.], yuzva.solomiya@gmail.com

- (*Sciences - Sciences Humaines*) (French Edition). 0 ed. Albin Michel, 1991.
10. Massey, Doreen. «Space-time, "science" and the relationship between physical and human geography.» *Transactions of the Institute of British Geographers* 24(3) (1999): 261-276.
 11. Munteanu, Ioana. *Machina mundi. Architecture du cosmos dans la poésie sacrée du Moyen Âge latin. GE-NEC Yearbook. GE-NEC Yearbook 2002-2003 și 2003-2004* (2006).
 12. Suwala, Lech. "Concepts of Space, Refiguration of Spaces, and Comparative Research: Perspectives from Economic Geography and Regional Economics." *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research* 22, no. 3 (September 29, 2021), <https://doi.org/10.17169/fqs-22.3.3789>.
 13. Administrateur, Super. "L'Univers serait une sphère." *Science Et Vie* (December 29, 2020), <https://www.science-et-vie.com/article-magazine/lunivers-serait-une-sphere>.
 14. CNRS *Le Journal*. "En route vers Uranus et Neptune?," n.d., <https://lejournal.cnrs.fr/articles/en-route-vers-uranus-et-neptune>.
 15. CNRS *Le Journal*. "On vient de découvrir les micronovae!," n.d. <https://lejournal.cnrs.fr/articles/vient-de-decouvrir-les-micronovae>
 16. CNRS *Le Journal*. "Pernelle Bernardi, le sol martien dans l'objectif," n.d. <https://lejournal.cnrs.fr/articles/pernelle-bernardi-le-sol-martien-dans-lobjectif>.
 17. Français Facile – RFI. "Le français facile avec RFI : Apprendre le français avec l'actualité internationale," n.d., <https://francaisfacile.rfi.fr/fr/?from=savoirs>.
 18. Français Facile – RFI. "Le français facile avec RFI : Apprendre le français avec l'actualité internationale," n.d. <https://francaisfacile.rfi.fr/fr/?from=savoirs>.
 19. Français Facile – RFI. "Le français facile avec RFI : Apprendre le français avec l'actualité internationale," n.d., <https://francaisfacile.rfi.fr/fr/?from=savoirs>.
 20. *La Vie mode d'emploi*, leçon 2: Les Abysses, 30 mins, performance-conférence, 2018. *Montrée au festival «Circonférence»*.
 21. Leroy, Benoit. "Mission Artémis 1 : comment suivre le trajet vers la Lune de la fusée SLS ?" (TF1 INFO, September 3, 2022), <https://www.tf1info.fr/sciences-et-innovation/video-nasa-objectif-lune-mission-artemis-1-comment-suivre-le-trajet-vers-la-lune-de-la-fusee-sls-2231184.html>.
 22. *Le Monde en Sphères*, n.d., <http://expositions.bnf.fr/monde-en-spheres/index.html>.
 23. *L'Allemagne Propose d'aider La Pologne à Surveiller Son Espace Aérien*, n.d. <https://www.aa.com.tr/fr/monde/lallemagne-propose-daider-la-pologne-%C3%A0-surveiller-son-espace-a-%C3%A9rien/2740138>.
 24. *Ouest-France.Fr*, n.d. <https://www.ouest-france.fr/sciences/espace/le-budget-de-l-agence-spatiale-europeenne-decolle-48c7dda2-6b47-11ed-a4bc-1fa2e638806c>
 25. *Luminarium: From Les Echecs amoureux ("Amorous Chess") Manuscript made for Louise of Savoy, 15th c.* Bibliothèque nationale de France, département des Manuscrits; Mss.fr.143, fo 20.
 26. *Трикомпонентна модель простору Середньовіччя*, <https://www.semanticscholar.org/paper/Biblical-Cosmology%3A-The-Implications-for-Bible-Roberts/63e1b44d3474477155cf534b3ee4c4f331f3e5f6/figure/0>
 27. *Геліоцентрична система Коперника*, <https://phys.org/news/2016-01-heliocentric-universe.html>

(Актуальні питання когнітивної лінгвістики [Aktual'ni pytannja kognityvnoi' lingvistyky])

Концептуальні межі категорії *espace cosmique* (Українською)

[Konseptualni mezhi kategoriyi espace cosmique]

© Клименко Л. В. [Klimentko L. V.], ledak@i.ua, Юзва С. О. [Yuzva S. O.], yuzva.solomiya@gmail.com